

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 10 sierpnia 2015 roku, skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...), powodowie wnieśli o zasądzenie na swoją rzecz następujących kwot:

- 1) 550'312,50 zł - na rzecz powódki D. Ż.;
- 2) 385'218,75 zł - na rzecz powoda A. P. (1);
- 3) 385'218,75 zł - na rzecz powoda T. P.;
- 4) 440'250,00 zł - solidarnie na rzecz powodów G. R. i K. R.;
- 5) 440'250,00 zł - solidarnie na rzecz powodów K. P. (1) i M. M. P.;
- 6) 440.250,00 zł – na rzecz M. P.,

wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podano, iż powodowie, jako spadkobiercy właścicieli nieruchomości ziemskiej położonej we wsi C. Z., dochodzą odszkodowania za szkodę, powstałą na skutek wydania w dniu 7 września 1995 roku, decyzji administracyjnej, w której Wojewoda (...) stwierdził, że nieruchomość ta podlegała przejęciu na własność Skarbu Państwa w trybie art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944 roku, o przeprowadzeniu reformy rolnej na rzecz Skarbu Państwa, która to decyzja, następnie - orzeczeniem Ministra Rolnictwa w zakresie w jakim stwierdzała, że pod działanie dekretu PKWN podpadała także część nieruchomości ziemskiej C. Z., na której zlokalizowany był dwór wraz z parkiem (działka nr (...)) została uznana za nieważną. Powodowie wskazali, że dochodzą naprawienia szkody, która powstała na skutek utraty prawa własności w/w działki. Wartość odszkodowania każdego z powodów odpowiada wielkości przysługującego im udziału spadkowego w nieruchomości, przy przyjęciu wartości nieruchomości na poziomie 2'641'000 zł.)

W odpowiedzi na pozew – Skarb Państwa – Wojewoda (...), wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania, z tym że kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (obecnie – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej) - według norm przepisanych. Według strony pozwanej, powodowie nie wykazali, ażeby pomiędzy wadliwą decyzją Wojewody (...), a utratą przysługującego im prawa własności nieruchomości zachodził adekwatny związek przyczynowy.

Na rozprawie w dniu 29 czerwca 2017 roku, bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w sprawie, strona powoda zmodyfikowała żądanie pozwu, w ten sposób, iż wniosła o zasądzenie następujących kwot:

- 1) 521'660,60 zł - na rzecz powódki D. Ż.;
- 2) 365'166,66 zł - na rzecz powoda A. P. (1);
- 3) 365'166,66 zł - na rzecz powoda T. P.;
- 4) 417'333,30 zł - solidarnie na rzecz powodów G. R. i K. R.;
- 5) 417,333,30 zł - solidarnie na rzecz powodów K. P. (1) i M. M. P.;
- 6) 417,333,30 zł – na rzecz M. P.,

wszystkie kwoty z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty.

Strona pozwana nie wyraziła jednak zgody na cofnięcie powództwa. Na ostatniej rozprawie pozwany podniósł też zarzut przedawnienia roszczeń powodów na wypadek zmiany podstawy faktycznej żądania.

Stan faktyczny:

Nieruchomość ziemska o łącznej powierzchni 273,74 ha położona we wsi C. Z. w powiecie (...), stanowiła własność poprzedników prawnych powodów, tj. K. P. (2) oraz A. P. (2) w częściach po 1/2. (akt notarialny (...) z dnia 30.10.1936 r. umowy sprzedaży udziału wynoszącego 1/2 na rzecz K. P. (2), k. 18-26; akt notarialny (...) z dnia 11.03.1939 r. umowy sprzedaży udziału wynoszącego 1/2 na rzecz A. P. (2), k.27-33; zaświadczenie Pisarza hipotecznego, k.34).

W/w nieruchomość ziemska, na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944 roku, o przeprowadzeniu reformy rolnej na rzecz Skarbu Państwa, została przejęta na własność Skarbu Państwa. (uzasadnienie decyzji, z 7.09.1995 roku, k.42; uzasadnienie decyzji z dnia 14.08.2012 roku)

Część rzeczonyj nieruchomości ziemskiej, tj. działka gruntu nr (...), o powierzchni 1,05 ha, na której posadowiony był budynek mieszkalno – pałacowy i drzewostan, znajdowała się w trwałym zarządzie i użytkowaniu Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w O.. Decyzją Naczelnika Gminy L. z dnia 20 lutego 1987 roku, orzeczono wygaśnięcie użytkowania gruntów przez w/w spółdzielnię i przejęcie ich do zasobów Państwowego Funduszu Ziemi. Nieruchomość nie posiadała założonej księgi wieczystej. (decyzja z 20.02.11987 r., k. 4, załączonych akt i dokumentów księgi wieczystej Kw nr (...))

W dniu 1 września 1987 roku, Naczelnik Gminy w L. zwrócił się do Państwowego Biura Notarialnego w Ł. o założenie dla w/w nieruchomości księgi wieczystej. Postanowieniem Państwowego Biura Notarialnego w Ł. z dnia 8 października 1987 roku, dla nieruchomości położonej w miejscowości Z., gmina L. o obszarze 1,05 ha została założona księga wieczysta kw o numerze (...). W dziale II księgi wieczystej, jako właściciela nieruchomości wpisano Skarb Państwa. (wniosek Naczelnika Gminy w L. o założenie księgi wieczystej, k.2, postanowienie z 8.10.1987 r., k. 6 - załączonych akt i dokumentów księgi wieczystej Kw nr (...))

W dniu 23 grudnia 1988 roku, Skarb Państwa zbył przedmiotową nieruchomość na rzecz osób fizycznych S. S. (1) oraz M. S.. (umowa sprzedaży z dnia 23.12.1988 r., k. 10 załączonych akt i dokumentów księgi wieczystej Kw nr (...))

Umową zawartą 24 maja 1997r. S. S. (1) i M. S. sprzedali przedmiotową działkę W. L. i A. L.. (umowa sprzedaży k 14-15 załączonych akt i dokumentów księgi wieczystej Kw nr (...))

Spadek po A. P. (2) nabyli: jej mąż Z. K. w 1/3, córka D. Ż. w 1/3 oraz wnuki T. P. i A. P. (1) po 1/6 części. Spadek po Z. K. nabyli: D. Ż., H. P., T. P. i A. P. (1) po 1/4 części. Spadek po H. P. nabyli T. P. i A. P. (1) po 1/2 części. (postanowienie SR w Łodzi z dnia 29.09.1939 r., k. 35, postanowienie SR w Łodzi z 20.09.1939 r., k.300, postanowienie SR w Łodzi z dnia 6.04.1999 r., k.36)

K. P. (2) zmarł w Brazylii, spadek po nim, według tamtejszego prawa nabyły jego dzieci, wraz z małżonkami do tzw. powszechnej wspólnoty majątkowej: G. R. z mężem K. R., K. P. (1) z żoną M. M. P. oraz syn M. P.. (akt notarialny oświadczenia publicznego sporządzony w Brazylii w dniu 30.08.2010 r. wraz tłumaczeniem przysięgłym, k.37-40)

W dniu 5 listopada 1990 roku, powódka D. Ż., jako spadkobierczyni A. P. (2), wystąpiła za pośrednictwem Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z wnioskiem o stwierdzenie nieważności przejęcia przez Skarb Państwa (...) – wskazując, iż przejęcie to nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa.

Po rozpatrzeniu wniosku, decyzją z 7 września 1995 r. nr (...) Wojewoda (...) stwierdził, że nieruchomość ziemska o powierzchni 273.74 ha położona we wsi C. Z. podlegała przejęciu na własność Skarbu Państwa w trybie art. 2 ust. 1 lit.

e/ dekretu (...) Komitetu (...) o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. z 1945r. Nr 3, poz. 13). (decyzja z 7.09.1995 roku, k. 42)

Decyzją z dnia 14 sierpnia 2012 roku, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, stwierdził nieważność decyzji Wojewody (...) z dnia 7 września 1995 roku (znak: (...)) – w części dot. dworu wraz z parkiem (działka nr (...) o pow. 1,0500 ha położona w gminie L., obręb (...) Z.). Uzasadniając rozstrzygnięcie, Minister wskazał, iż przejęciu na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu PKWN podlegały tylko takie nieruchomości ziemskie o charakterze rolniczym, które mogły być przeznaczone na cele reformy rolnej, tj. grunty rolne oraz tereny, czyli grunty niezabudowane, zaś z pisma Wojewódzkiego (...) Ziemskiego w Ł. z dnia 17 lipca 1945r. znak: (...) oraz z pisma Powiatowego Urzędu Ziemskiego w Ł. z dnia 17 lipca 1945r. znak: (...) wynika, iż dwór wchodzący w skład (...) stanowił dom mieszkalny, a zatem część w/w majątku, a ściślej działka nr (...), na której zlokalizowany był dwór wraz z parkiem nie stanowiła gruntu rolnego, a co za tym idzie nie mogła zostać przeznaczona na cele reformy rolnej. (decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14.08.2012 roku, k.73-77)

Szacunkowa wartość prawa własności nieruchomości stanowiącej działkę (...) o powierzchni 1,05, położonej w miejscowości Z., w gminie L., według stanu na dzień 9 września i według cen na dzień 1 września 2016 roku, wynosi 2'504'000 zł. (opinia biegłego E. W., k. 205-243; pisemna opinia uzupełniająca, k. 271-277)

Sąd oddalił wniosek dowodowy strony pozwanej, o wydanie przez biegłą z zakresu szacunku nieruchomości kolejnej opinii uzupełniającej uznając, że biegła wyjaśniła wszelkie wątpliwości w dwóch obszernych opiniach pisemnych.

Rozważanie prawne:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powodowie dochodzą odszkodowania za szkodę wyrządzoną na skutek wydania decyzji administracyjnej Wojewody (...) z dnia 7 września 1995 r. w której stwierdzono, że nieruchomość ziemska o powierzchni 273.74 ha położona we wsi C. Z. (będąca przed wojną własnością spadkodawców powodów), podlegała przejęciu na własność Skarbu Państwa w trybie art. 2 ust. 1 lit. e/ dekretu (...) Komitetu (...) o przeprowadzeniu reformy rolnej. Powodowie wywodzili zasadność swojego żądania, z okoliczności uznania przedmiotowej decyzji (decyzją Ministra Rolnictwa) za nieważną - w części dotyczącej działki gruntu o numerze 8/8. Szkada, jaką powodowie ponieśli na skutek wydania w/w decyzji miała polegać na utracie prawa własności w/w nieruchomości – zespołu dworsko – parkowego z majątku C. Z.. Według powodów – gdyby wskazana decyzja nie została wydana – nie mogłoby skutecznie dojść do zbycia tego mienia – nowym nabywcom.

Przy tak określonej podstawie faktycznej powództwa, gdy powodowie żądają naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 kpa stwierdzono po tym dniu, zastosowanie ma art. 160 § 1, 2, 3 i 6 kpa.

Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej na tej podstawie konieczne jest ustalenie szkody rzeczywistej oraz związku przyczynowego między wydaniem wadliwej decyzji administracyjnej a tą szkodą.

Przesłanka związku przyczynowego w rozumieniu art. 361 § 1 kc wymaga wykazania, że w danym, konkretnym przypadku poszkodowany nie doznałby szkody majątkowej lub krzywdy, gdyby nie doszło do wydania wadliwej decyzji, co do której stwierdzono następnie nieważność lub naruszenie przepisów art. 156 § 1 kpa.

Na gruncie niniejszej sprawy sytuacja tego rodzaju nie miała jednak miejsca. Szkada w majątku spadkobierców K. P. (2) oraz A. P. (2) polega, jak wskazali to sami zainteresowani, na pozbawieniu powodów ich zasadnego żądania zwrotu nieruchomości bezprawnie przejętej na własność Skarbu Państwa. Jednakże tak rozumiana szkoda powstała na długo przed wydaniem wadliwej decyzji z 1995 roku. Powodowie zostali bezpowrotnie pozbawieni prawa własności spornej nieruchomości nie w następstwie wadliwej decyzji Wojewody (...), lecz z chwilą zbycia przez Skarb Państwa rzeczonoego majątku osobom fizycznym, co nastąpiło pod koniec 1988 roku. To właśnie wtedy miało miejsce

zdarzenie sprawcze, skutkujące pozbawieniem powodów prawa własności. Decyzja wydana w 1995r. nie mogła mieć żadnego wpływu na skuteczność tej czynności prawnej, którą kupujący – małżonkowie S., nabyli nieruchomości od Skarbu Państwa ujawnionego jako właściciel w księdze wieczystej. Okoliczność ta została całkowicie pominięta w argumentacji strony powodowej, która zdaje się nie miała świadomości co do zawarcia umowy z 1988 roku, pozostając w błędnym przekonaniu, iż nabycie przez osobę fizyczną nastąpiło dopiero w 1997 roku. Tymczasem była to już kolejna zmiana właściciela nieruchomości, na skutek czynności prawnej dokonanej między osobami fizycznymi. Jej skuteczność w żaden sposób nie była uzależniona od wydania w 1995r. wadliwej decyzji administracyjnej.

Teoretycznie można rozważyć oparcie roszczeń powodów na innej podstawie faktycznej, a mianowicie na twierdzeniu, że czynem niedozwolonym było faktyczne przejęcie nieruchomości przez Skarb Państwa w latach czterdziestych dwudziestego wieku, ujawnienie Skarbu Państwa jako właściciela tej nieruchomości na wniosek Naczelnika Gminy L., co nastąpiło 8 października 1987 roku, ewentualnie zbycie nieruchomości przez Skarb Państwa na rzecz osób fizycznych 23 grudnia 1988r. Ponieważ ta podstawa faktyczna nie została powołana przez powodów na uzasadnienie ich żądań, ani nie zgłoszono żadnych wniosków dowodowych, Sąd nie dokonywał w tym zakresie szczegółowych ustaleń. Nie ma to jednak istotnego znaczenia wobec faktu, że pozwany z ostrożności procesowej zgłosił zarzut przedawnienia roszczeń, w przypadku oparcia ich na tej podstawie faktycznej. Przyjmując, że zdarzeniem wywołującym szkodę powodów była sprzedaż nieruchomości dokonana osobom fizycznym w 1988 roku, należy uznać ten zarzut za zgłoszony skutecznie biorąc pod uwagę terminy przedawnienia wynikające z obowiązującego wówczas art. 442 § 1 kc oraz nie przedstawienie przez stronę powodową jakichkolwiek okoliczności mogących skutkować przerwaniem lub zawieszeniem biegu tego terminu.

Z uwagi na powyższe, powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Strona pozwana wygrała proces w całości, a zatem przysługuje jej od powodów – solidarnie - zwrot wszystkich kosztów procesu, na które złożyły się: koszty zastępstwa procesowego udzielonego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa ustalone na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163 poz. 1348 ze zm.) w wysokości 7.200 zł oraz kwota 414,79 zł, tytułem wynagrodzenia biegłego sądowego, a zatem łącznie 7.614,78 zł.